

**ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА
(за спеціалізаціями)**DOI 10.31651/2524-2660-2021-3-134-140
ORCID 0000-0002-1629-1143**ГОДУН Володимир Петрович**

аспірант, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

e-mail: cbgg@ukr.net

УДК 377.3:629.31-049.32:[37.015.31:159.954](045)

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО
МЕХАНІКА З ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ І ДВИГУНІВ**

Висвітлено концептуальні положення цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів. Наведено результати дефінітивного аналізу поняття «творчий потенціал майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів». Виокремлено компоненти творчого потенціалу майбутнього автомеханіка, основні методологічні підходи, принципи, фактори, педагогічні умови розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів.

Охарактеризовано основні складові процесу розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів та подано модель означеного процесу як структуру, що об'єднує чотири взаємопов'язані блоки: методологічно-цільовий, суб'єктний, змістово-технологічний; діагностичний.

Структурна модель розвитку творчого потенціалу майбутнього автомеханіка відображає обґрунтовані завдання, методологічні підходи, принципи, фактори, педагогічні умови, етапи, структурні компоненти, критерії, показники щодо проєктованого феномена.

Зроблено висновки, що висвітлені положення цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів в закладах фахової передвищої освіти з опорою на обґрунтовані напрями та етапи розв'язання проблеми є спробою розробити методологічний і теоретичний концепти розвитку цієї інтегративної властивості особистості.

Ключові слова: творчий потенціал; майбутній механік з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів; концептуальні положення; зміст та структура творчого потенціалу; компоненти; методологічні підходи; принципи; педагогічні умови.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві затребувані компетентні фахівці, які домагаються успіху в умовах, що змінюються. Це неможливо без формування творчої особистості, без вирішення проблеми розвитку творчого потенціалу. Особливої актуальності дана проблема набуває

для студентів автотранспортних спеціальностей, чия майбутня професія немислима без творчості.

Сьогодні в освіті активно проходять процеси модернізації, спрямовані на реалізацію нових пріоритетів. В основу цих перетворень покладено ідею розвитку особистості, орієнтованої на інноваційну діяльність, здатної до самовдосконалення і саморозвитку. В сфері освіти реалізуються реформи, орієнтовані на створення умов для формування у студентів нових моделей мислення, для розвитку у них як критичного, так і творчого потенціалу, необхідного для цілісного розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування особистості, розвитку її творчих якостей у закладах професійної освіти привертала увагу багатьох науковців: К. Адамса, Т. Амабайла, Д. Богоявленської, Н. Вишнякової, С. Єфіменко, Д. Кроплі, О. Кульчицької, О. Листопада, В. Моляко, О. Музики, О. Попової, Г. Сорокоумової, О. Тітової та ін.

Аналіз робіт, присвячених розвитку творчих здібностей студентів, свідчить про те, що напрямок, пов'язаний з розвитком творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів, вивчено мало і недостатньо розроблено. Ці висновки підтверджуються і практикою.

Мета даної статті полягає в висвітленні концептуальних положень розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів у закладах фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Студіювання науково-методичних джерел дало можливість прийти до висновку, що творчий потенціал слід розглядати як передумову для саморозвитку людини, оскільки він являє собою наявну сукупність готовності, можливості і здатності особистості

здійснювати діяльність, мета якої полягає у вираженні своєї індивідуальності та професіоналізму. Саме творчий потенціал учений В. Моляко розглядає як «ресурс творчих можливостей людини, здатність конкретної людини до здійснення творчих дій, творчої діяльності в цілому» [1, с. 14].

Проте у педагогічній науці недостатньо розробленими лишаються положення про цілі, зміст, технології, методи, форми і принципи розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів.

Таким чином, виникло протиріччя між зростаючою потребою в посиленні творчої активності особистості як одного з найважливіших чинників, що впливають на становлення майбутнього фахівця і недостатньою розробленістю цього питання в педагогічній науці.

Проблема розвитку творчого потенціалу особистості у процесі фахової підготовки, на думку Н. Чувасової: «має велике значення, тому, що формується спеціаліст здатний впроваджувати прогресивні інновації у суспільстві та служить засобом створення творчого продукту у професійній діяльності» [2, с. 206].

Результатом цілеспрямованого розвитку особистості є сформованість творчого потенціалу як здатності людини створювати нове, підбирати оригінальні способи розв'язку проблем, продукувати ідеї удосконалення, модернізації навколишньої дійсності. Найчастіше учені до найбільш важливих аспектів цього утворення особистості відносять такі характеристики: особистісна якість, що характеризується потребою особи у творчості; органічно притаманна кожній людині здатність виконувати творчу діяльність; володіння уміннями і навичками самостійно бачити проблеми, знаходити їх рішення і втілювати в конкретний продукт.

У перебігу наукового пошуку на основі логічних правил визначення понять, дефініцію «творчий потенціал майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів» потрактовано як інтегровану властивість особистості, що «базується на синтезі творчих і технічних здібностей та схильностях людини до творчої технічної діяльності, зумовлює ресурсну можливість і прагнення віднайти оригінальне рішення розв'язання проблем в галузі експлуатації, ремонту, відновлення чи контролю якості об'єктів автомобільного транспорту за рахунок системного поєднання методологічних, загальнотеоретичних, політехнічних знань, особистісно-професійних якостей (креативності; технічної кмітливості; технічного мислення; уміння комбіну-

вати, знаходити аналоги, реконструювати; натхнення; інтуїції; багатой уяви; наполегливості; самостійності; організованості; цілеспрямованості тощо) та готовності фахівця до творчої самореалізації» [3, с. 88].

Творчий потенціал являє собою поєднання різноманітних якостей, тому питання про його складові досі залишається відкритим. Наприклад, дослідники і педагоги, які займаються розробкою програм і методик колективного творчого виховання на базі теорії розв'язання винахідницьких завдань вважають, що основними складовими творчого потенціалу людини є 9 параметрів: дивергентне мислення; здатність ризикувати; гнучкість в мисленні та діях; швидкість мислення; багата уява; здатність висловлювати оригінальні ідеї; сприйняття неоднозначності речей і явищ; розвинена інтуїція; високі естетичні цінності.

Також у багатьох публікаціях згадуються такі складові творчого потенціалу, як: інтелектуальний компонент – відображає достатній розумовий розвиток індивіда; емоційний компонент – відображає позитивний емоційний відгук індивіда на рішення творчих завдань; мотиваційний компонент – відображає інтерес і залученість індивіда в рішення творчих завдань; вольовий компонент – відображає здатність індивіда до самодисципліни і організації робочого процесу для доведення справи до кінця.

У процесі здійснення структурно-компонентного аналізу нами враховано особливості розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів та завдання, які потрібно реалізувати для його успішного розвитку, а також вимоги щодо знань, умінь, навичок і якостей, якими мають володіти майбутні фахові бакалаври. Аналіз процесу організації професійної діяльності майбутніх автомеханіків переконує, що в структурі досліджуваної інтегративної властивості особистості слід виділити мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-креативний, когнітивно-діяльнісний, емоційно-вольовий та особистісно-рефлексивний компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент відображає особистісне ставлення студентів до навчальної, виробничої діяльності, виражене в цільових установках, інтересах, мотивах, творчому підході до автотранспортної практики, потреби в створенні нового продукту. Реалізація цього компонента забезпечує наявність у майбутніх автомеханіків орієнтованості на певний вид діяльності, спрямованості до накопичення і поглиблення загальних і спеціальних знань, умінь, інтересу до технічної творчості, а

також осмислення студентами потреб, цільових завдань, що призводять до знаходження шляхів створення нестандартного, творчого продукту. Даний компонент представлений зовнішньою і внутрішньою мотивацією (найбільш важливою для творчості), де перша забезпечує інтерес до технічної творчості, а друга, в свою чергу, підрозділяється на мотивацію за результатом, при якій студент орієнтується на результати створеного творчого продукту, і мотивацію процесу, при якій студент захоплений самим процесуальним ходом технічної творчості. Цей компонент у структурі творчого потенціалу забезпечує функцію мотивації, стимулювання творчої технічної діяльності майбутнього автомеханіка.

Інтелектуально-креативний компонент «передбачає образність, критичність, оригінальність, гнучкість мислення, здатність легко генерувати ідеї, здібність до аналізу і синтезу даних, побудови асоціацій і порівнянь, розвинуті інтуїція, уява, вміння переносу знань, здатність орієнтуватися у нестандартних ситуаціях, вміння концентрувати творчі зусилля, обдарованість, інтелектуальну розкутість майбутнього автомеханіка, анти конформізм. Поєднуючи інтелектуальні (у тому числі високий технічний інтелект) з творчими здібностями, цей компонент забезпечує безпосередню креативну функцію творчої технічної діяльності автомеханіка» [3, с. 90].

Когнітивно-діяльнісний компонент містить сукупність уявлень про цілі, завдання, зміст, методи і прийоми розвитку творчого потенціалу в технічній творчості; знань інтегрованого характеру про транспорт і його будову; здібностей до виявлення і формулювання проблем, вдосконалення об'єкта, генерування і продукування ідей і т. д. Діяльнісна складова компоненту визначає способи творчих дій і логічних розумових операцій, володіння комплексом креативно-перетворювальних засобів технічної практики, можливості творчої активності студентів-автомеханіків у створенні унікального продукту, що відображає індивідуальність особистості в технічній діяльності. Даний компонент також включає внутрішні процеси осягнення і самоаналізу, самооцінку особистої творчої практики і її підсумків, оцінку досвіду створення творчого продукту, технічними знаннями й способами розв'язання проблемних ситуацій щодо будови, ремонту, експлуатації та обслуговування сучасних автомобілів, інших технічних об'єктів, здатністю орієнтуватися в інформаційному просторі, уточнення і коригування шляхів організації творчої діяльності при розробці технічних рішень, вибір на основі власного досвіду оптималь-

них методів і прийомів перетворювальної діяльності. Цей компонент у структурі творчого потенціалу майбутнього автомеханіка реалізує технологічну функцію.

Емоційно-вольовий компонент характеризує емоційне ставлення майбутнього автомеханіка до процесу і результату творчої діяльності, емоційний настрій на неї, емоційно-образні характеристики психіки; здатність особистості до необхідної саморегуляції і самоконтролю; якості уваги; прояв вольових зусиль у розв'язанні технічних проблем; спрямованість до мети творчої діяльності, вимогливість до результату власної творчості; здатність розуміти свій емоційний стан під час виконання творчих технічних завдань; відповідальність у виконанні творчих завдань; цілеспрямованість у саморозвитку, самовдосконаленні; відсутність боязні помилитися; уміння гідно переносити негативні результати розв'язання технічних проблем.

Особистісно-рефлексивний компонент творчого потенціалу характеризує осмислення, самоаналіз і самооцінку власної творчої діяльності і включає: внутрішні процеси осмислення і самоаналізу, самооцінку власної творчої діяльності та її результатів; уточнення шляхів організації творчої діяльності; визначення на основі свого власного досвіду оптимальних методів і прийомів роботи; оцінку співвідношення своїх можливостей і рівня вимог у творчості. Цей компонент включає сукупність професійних та морально-етичних якостей, здатність до рефлексії в технічній діяльності, а також виконує оцінну функцію майбутнього автомеханіка до процесу і результатів творчої діяльності.

Методологія розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів визначається єдністю таких основних наукових підходів: *системного, компетентнісного, культурологічного, особисто-орієнтованого, гуманістичного, інформаційного, аксіологічного, технологічного, синергетичного та діяльнісного*. Зокрема, реалізація системного підходу до проблеми розвитку творчого потенціалу студентів дозволяє, по-перше, ідентифікувати системну природу даного феномена, а саме розглядати його як педагогічну систему, яка передбачає педагогічно доцільний вплив на особистість студента з метою збагачення його творчого досвіду і надання можливостей для актуалізації творчого потенціалу, і, по-друге, виявити в структурі процесу розвитку внутрішній компонентний склад, вказати зв'язки між ними, визначити елементи і системо утворюючий фактор [4, с. 59]. Компетентнісний підхід враховує те,

що в діяльності різних фахівців можуть бути різні рівні професійних відносин, зокрема, комунікативна компетентність, по-різному представляється різною кількістю і якістю вимог залежно від професії, спеціалізації, напрямку.

Особисто-орієнтований підхід передбачає врахування індивідуальних особливостей в освітньому процесі. Викладач і студент у контексті даного підходу виступають як суб'єкти діяльності. Цей підхід орієнтований на розвиток творчого потенціалу майбутнього технічного фахівця, його здібностей і можливостей до компетентнісної діяльності в майбутніх професійних і життєвих ситуаціях. Т. Лазарева відзначає, що «особистісно орієнтований підхід ... спрямований на виявлення та розкриття можливостей суб'єктів навчального процесу, становлення у нього свідомості та самосвідомості, усвідомлення себе як особистості, власних можливостей, розвиток особистості та психофізичних можливостей, сприяння самовизначенню, самореалізації та самоствердженню» [5, с. 168].

Культурологічний підхід, що реалізується для розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів, полягає у формуванні оцінки місця та можливостей технічного фахівця в системі «людина – технічна система – довкілля – соціум» завдяки «залученню студента до комплексного дослідження сукупності природних, соціальних, екологічних, економічних, інформаційних та інших явищ, які впливають на особистісне та професійне становлення» [6, с. 213] майбутнього автомеханіка. Зазначений підхід дозволяє досліджувати компоненти педагогічної системи в аспекті культурології.

Застосування синергетичного підходу для розвитку творчого потенціалу студентів в автотранспортному коледжі уможливило виділення нових структур, що створюються у результаті поєднання, синтезу складових педагогічного процесу, їхньої узгодженої взаємодії та впливу на самоорганізацію досліджуваної системи в умовах випадковості та необхідності. Цей підхід передбачає направленість студентів на саморозвиток, самовизначення. Розвиток творчого потенціалу студентів у процесі професійної підготовки у автотранспортних коледжах досягне високого рівня за умови залучення студентів до різноманітних видів навчальної та практичної педагогічної, дослідницької роботи. Отже тільки через діяльність особистість здатна досягнути вершин у професії, це основи діяльнісного підходу.

Зазначена методологія розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслу-

говування та ремонту автомобілів і двигунів реалізується при дотриманні певних принципів. Теоретичний аналіз проблеми, результати експериментальної роботи дали змогу виокремити такі загальні та специфічні принципи: індивідуальної освітньої траєкторії, проблемності, діяльнісного навчання, випереджальної потреби у знаннях, міждисциплінарності, системності.

Вказані принципи разом із загальнопедагогічними (систематичності і послідовності в навчанні; науковості навчання; зв'язку навчання з життям; наочності навчання; доступності навчання; міцності, усвідомленості і дієвості результатів навчання, виховання й розвитку тощо) спрямовані на реалізацію розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів.

Важливого значення для педагогічної теорії набуває визначення сприятливих педагогічних факторів та умов розвитку творчого потенціалу студентів уже з перших днів навчання у закладах фахової передвищої освіти. Акцентуємо увагу, що питання обґрунтування педагогічних умов розвитку творчого потенціалу майбутніх технічних фахівців є одним із головних у нашому дисертаційному дослідженні. Результати його рішення дадуть підстави для визначення провідних напрямів наукового пошуку, розроблення методики розвитку творчого потенціалу студентів.

Творчий потенціал являє собою якість особистості, яка допомагає зрозуміти, з одного боку, про її готовність до участі в нових видах діяльності, до прояву творчого підходу вирішення різного роду завдань, з іншого боку, про її здатність реалізувати наявні можливості в ситуаціях вибору. Досліджуваний нами феномен є багатоеlementною структурою, що включає комплекс здібностей, особистісні якості, емоційно-вольову сферу особистості. Процес розвитку творчого потенціалу в ході фахової підготовки – це діяльність самих студентів, але для ефективності цієї діяльності необхідно забезпечити реалізацію певних чинників, спроектувати систему педагогічних умов розвитку досліджуваного феномена. Здійснення цього потребує виконання певних дослідницьких процедур: на основі концептуального аналізу емпіричного педагогічного матеріалу і педагогічної літератури, власного педагогічного досвіду виявити розвиваючий потенціал, закладений в обраних в якості пріоритетних методах і формах роботи з студентами; в педагогічній практиці і існуючих теоретичних підходах виділити характерні епізоди, тенденції стимулювання або протидії розвитку дослі-

джуваного феномена [7]; відібрати найбільш ефективні і керовані педагогічні чинники, характерні методи, методичні прийоми і форми роботи; вибудувати педагогічно доцільну логіку їх розвитку, що забезпечує максимальну (поетапну) включеність студента в освітній процес і зростання його суб'єктності; відібрати засоби діагностики і коригування процесу, а також довести результативність пропонованої системи умов і її оптимальність [8, с. 254-256].

Виконавши дані дії, засобами факторного аналізу було визначено чинники, що впливають на розвиток досліджуваного процесу, а у подальшому на основі індуктивного способу встановлення причинно-наслідкових зв'язків сформульовано педагогічні умови.

Враховуючи дидактичні принципи, компоненти та різні підходи науковців до педагогічних умов, методом експертних оцінок було визначено, що успішний розвиток творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів у закладах фахової передвищої освіти можливий при забезпеченні таких педагогічних умов:

1. Цілеспрямоване формування потреб студентів у творчій технічній діяльності.

2. Застосування проблемно-розвивальних технологій навчання у підготовці студентів автотранспортних коледжів.

3. Створення продуктивного інформаційно-освітнього середовища для розвитку творчого потенціалу студентів у автотранспортному коледжі.

4. Застосування додаткових форм розвитку творчого потенціалу студентів в автотранспортному коледжі (спецкурси, факультативи, гуртки, клуби, олімпіади тощо).

Для цілеспрямованої, системної реалізації концептуальних ідей дослідження розроблено структурну модель, яка відображає систему розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів у перебігу професійної підготовки і включає методологічно-цільовий, суб'єктний, змістовно-технологічний та діагностичний блоки. Кожен з названих блоків має свою мету і певний зміст. У той же час блоки взаємопов'язані і взаємозалежні. Зв'язком, що об'єднує блоки в систему, є освітні цілі, описані у вигляді компонентів творчого потенціалу. Блоки розташовані в послідовності, відповідній структурі діяльності.

Основними структурними елементами програми розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів є: методоло-

гічно-цільовий (різноманіття цілей і завдань, які задають спрямованість і новий ракурс підготовки студентів автотранспортного напрямку), суб'єктний (суб'єкти впливу на розвиток творчого потенціалу), змістовно-технологічний (змістовні характеристики організації досліджуваного процесу, що визначають реалізацію різного поєднання заданих форм, методів, засобів творчої взаємодії суб'єктів освіти), результативний (передбачувані і очікувані результати, орієнтовані на високий рівень розвитку творчого потенціалу майбутніх автомеханіків). Умовами реалізації розробленої в нашому дослідженні моделі розвитку є закладені в ній принципи цілісності, безперервності, системності, що забезпечує оптимальність переходу досліджуваного феномена на більш високий рівень.

Методологічно-цільовий компонент моделі відображає загальний задум моделі, базується на теоретико-методологічних засадах її побудови. Його основне призначення – задати логіку руху до досягнення передбачуваного результату. Цільовий компонент теоретичної моделі базується на певній ієрархічній співвідпорядкованості цілей: стратегічні цілі держави, тактичні цілі вузу, роботодавця, особистісні цілі студента, фахівця.

Методологічно-цільовий блок спрямований на створення і впровадження моделі розвитку творчого потенціалу, який формується у вигляді очікуваних освітніх результатів (знань і способів діяльності). Цей елемент моделі відображає основний орієнтир дослідження – розвиток творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів, обумовлює розробку її змістовного і результативного елементів.

Цільовий елемент педагогічної системи розвитку творчого потенціалу студентів розглядається при вивченні дефініції «розвиток» з позицій діалектико-матеріалістичних ідей в контексті безперервного, цілеспрямованого, закономірного процесу якісної зміни об'єктів або зміни будь-якої системи особистості, що супроводжується накопиченням і закріпленням попередніх її станів, внаслідок чого виникає деяка заданість, зумовленість спрямування наступаючих змін щодо попередніх [9].

Суб'єктний блок моделі об'єднує учасників педагогічної взаємодії, суб'єктів впливу на розвиток творчого потенціалу – студентів, педагогічних працівників, роботодавців, клієнтів СТО, сервісних центрів – задля позитивних зрушень у рівнях розвитку компонентів творчого потенціалу майбутніх автомеханіків. Становлення суб'єкта

діяльності в рамках гуманістичної парадигми передбачає орієнтацію процесу розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця на врахування індивідуальних мотивів, цілей взаємодії та суб'єктивний досвід учасників взаємодії на суб'єкт-суб'єктній основі. При суб'єкт-суб'єктній взаємодії педагога і студента досягається максимальний розвиток самостійності, активніше йдуть процеси самовизначення, самореалізації, саморозвитку.

Реалізація мети та завдань розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів здійснюється протягом трьох послідовних етапів: організаційно-діагностичного, технологічного та результативно-корекційного. Функціонально ці етапи відображують змістово-технологічний блок моделі, який містить зміст, педагогічні умови, технології, методи, форми, засоби та етапи розвитку творчого потенціалу майбутніх автомеханіків. Упровадження та подальша ефективна реалізація моделі розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів можливі лише на основі конкретного змісту. Зміст розвитку творчого потенціалу проектується на різних рівнях від нормативного обсягу знань, умінь, навичок, практичного досвіду, що відображено в освітньо-професійній програмі підготовки автомеханіка, і до змісту вибіркового дисциплін. На нашу думку, зміст розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків є системо твірною складовою розробленої моделі, так як з її допомогою можливо чітко відстежити процес і результат розвитку творчого потенціалу студентів.

Змістово-технологічний блок моделі відображає методику розвитку творчого потенціалу майбутніх автомеханіків, що базується на застосуванні інноваційних педагогічних технологій (проблемно-розвивальне, контекстне, евристичне навчання, розвиток критичного мислення, навчальне проектування, кейс-технології, імітаційні технології тощо).

Змістовий компонент моделі розкриває можливості педагогічних технологій щодо формування творчої індивідуальності майбутніх автомеханіків, які володіють необхідним і достатнім потенціалом для її становлення, так як дозволяють студенту з різних сторін критично осмислювати явища професійної діяльності, встановлювати існуючі між ними зв'язки, виробляти власну позицію, опановувати вміння продуктивно здійснювати діяльність.

Для розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів застосовуються традиційні форми: лекція, практичні та

лабораторні заняття з елементами дослідництва, самостійна творча робота, гурток, практика, проекти, творчі конкурси та інноваційні – тренінги, вебінари, віртуальні лабораторні роботи, міждисциплінарні проекти, онлайн-курси та інші. У автотранспортних коледжах для розвитку творчого потенціалу студентів пропонується застосовувати у поєднанні традиційні (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу) і інноваційні (евристичні, імітаційно-ігрові, інтерактивні) методи та комплекс засобів навчання (традиційних та новітніх інформаційно-освітніх ресурсів, розроблених на основі інформаційно-комунікаційних технологій).

Діагностичний блок моделі є сукупністю критеріїв, показників рівнів розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів і прогнозованого результату. Цей блок передбачає дієві позитивні зрушення у рівнях розвитку досліджуваного феномена як прогнозований, очікуваний результат реалізації педагогічної системи. Відповідні критерії та показники повинні емпірично продемонструвати достовірність теоретичних підходів до розвитку творчого потенціалу майбутніх автомеханіків.

Для цілісного уявлення процесу розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів розроблено структурні компоненти моделі. Модель включає мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-креативний, когнітивно-діяльнісний, емоційно-вольовий, особистісно-рефлексивний компоненти та мотиваційний, інтелектуальний, діяльнісний, вольовий та оцінювальний критерії вимірювання рівнів його розвитку.

Структурна модель системи розвитку творчого потенціалу майбутнього автомеханіка відображає обґрунтовані завдання, методологічні підходи, принципи, фактори, педагогічні умови, етапи, структурні компоненти, критерії, показники щодо досліджуваного феномена.

Висновки. Таким чином, висвітлені положення цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу майбутніх механіків з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів в автотранспортних коледжах з опорою на обґрунтовані напрями та етапи розв'язання проблеми є спробою розробити методологічний і теоретичний концепти формування цієї інтегративної властивості особистості.

Подальші наукові дослідження будуть присвячені методиці реалізації запропонованої моделі педагогічної системи цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів.

Список бібліографічних посилань

1. Моляко В.О., Музика О.Л. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень: монографія. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
2. Чуvasова Н.О. Прогнозування та проектування процесу розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів хімії та біології у процесі фахової підготовки. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2019. Вип. 3. С. 205–211. DOI 10.31651/2524-2660-2019-3-205-211.
3. Годун В.П. Творчий потенціал майбутнього механіка з обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів. *Professional Pedagogics*, 2021. Вип.1(22). С. 82–95. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.82-95>.
4. Лодатко Є.О. Моделювання педагогічних систем і процесів: монографія. Слов'янськ: СДПУ, 2010. 148 с.
5. Лазарева Т.А. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх інженерів-технологів харчової галузі до творчої професійної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук. Харків, 2014. 625 с.
6. Тітова О.А. Педагогічна система розвитку творчого потенціалу майбутніх інженерів у аграрних університетах: теоретичне обґрунтування та методичне забезпечення: монографія. Мелітополь: Однорог Т.В., 2019. 324 с.
7. Лузан П.Г. Наукові основи організації педагогічного процесу в аграрному вищому навчальному закладі: монографія. Київ: Міленіум, 2015. 330 с.
8. Таланова Ж.В. Докторська підготовка у світі та Україні: монографія. Київ: Міленіум, 2010. 476 с.
9. Осадчий І.Г. Спрямований розвиток освітніх систем: теорія, технологія, практика: монографія. Київ: Інформавтор, 2013. 436 с.

References

1. Moliako, V.O., Muzyka, O.L. (2006). Abilities, creativity, talent: theory, methods, research results. Zhytomyr: Ruta [in Ukr.].
2. Chuvasova, N.O. (2019). Forecasting and designing the process of developing the creative potential of future teachers of chemistry and biology in the process of professional training. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series Pedagogical Sciences*, 3: 205–211. DOI 10.31651/2524-2660-2019-3-205-211 [in Ukr.].
3. Hodun, V.P. (2021). Creative potential of future specialists in repairing and maintaining automobiles. *Professional Pedagogics*, 1(22): 82–95. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.82-95> [in Ukr.].
4. Lodatko Ye.O. (2010). Modeling of pedagogical systems and processes: monograph. Slovyansk: SSPU [in Ukr.].
5. Lazareva, T.A. (2014). Theoretical and methodical bases of preparation of future engineers-technologists of food branch for creative professional activity: Dissertation of Doctor of Sciences in Pedagogy. Kharkiv [in Ukr.].
6. Titova, O.A. (2019). Pedagogical system of creative potential development of future engineers in agricultural universities: theoretical substantiation and methodical support: monograph. Melitopol: Odnoroh T.V. [in Ukr.].
7. Luzan, P.H. (2015). Scientific bases of the organization of pedagogical process in agrarian higher educational institution: monograph. Kyiv: Millennium [in Ukr.].
8. Talanova, Z.V. (2010). Doctoral training in the world and in Ukraine: monograph. Kyiv: Millennium [in Ukr.].
9. Osadchy, I.H. (2013). Directed development of educational systems: theory, technology, practice: monograph. Kyiv: Informavtodor [in Ukr.].

HODUN Vladimir

Postgraduate Student, Institute of Vocational Education NAPS of Ukraine

CONCEPTUAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE CREATIVE POTENTIAL OF THE FUTURE MECHANICS FOR MAINTENANCE AND REPAIR OF CARS AND ENGINES

Summary. Introduction. In modern society there is a contradiction between the growing need to strengthen the creative activity of the individual as one of the most important factors influencing the formation of the future specialist and the lack of elaboration of this issue in pedagogical science.

The problem of developing the creative potential of the individual in the process of professional training is of great importance, because the emerging specialist is able to implement progressive innovations in society and serves as a means of creating a creative product in professional activities.

The purpose of this article is to highlight the conceptual provisions for the development of the creative potential of future mechanics for the maintenance and repair of cars and engines in institutions of professional higher education.

The methods. The article uses methods of analysis, synthesis, systematization, comparison, modeling. Theoretical analysis of scientific sources - to study the level of research problems; comparison - using the study of scientific approaches to problem solving; analysis and synthesis - to determine the essential species characteristics of the studied phenomenon; systematization - to substantiate its structural components; modeling - to design models for the development of creative potential of students.

Results. The conceptual provisions of the purposeful development of the creative potential of the future mechanic for the maintenance and repair of cars and engines are highlighted. The results of the definitive analysis of the concept "creative potential of the future mechanic for maintenance and repair of cars and engines" are given.

The components of the creative potential of the future car mechanic, the main methodological approaches, principles, factors, pedagogical conditions for the development of the creative potential of the future mechanic for maintenance and repair of cars and engines are highlighted.

The main components of the process of developing the creative potential of the future mechanic for maintenance and repair of cars and engines are described and the model of this process is presented as a structure that unites four interconnected blocks: methodological-target, subjective, content-technological; diagnostic.

The structural model of development of creative potential of the future car mechanic reflects the substantiated tasks, methodological approaches, principles, factors, pedagogical conditions, stages, structural components, criteria, indicators concerning the projected phenomenon.

Conclusion. It is concluded that the highlighted provisions of purposeful development of creative potential of future mechanics for maintenance and repair of cars and engines in institutions of professional higher education based on reasonable directions and stages of problem solving are an attempt to develop methodological and theoretical concepts of development of this integrative personality trait.

Keywords: creative potential; future mechanic for maintenance and repair of cars and engines; conceptual provisions; content and structure of creative potential; components; methodological approaches; principles; pedagogical conditions.

Одержано редакцією 02.08.2021

Прийнято до публікації 14.08.2021